

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de voorzitter van Veiligheidsregio Utrecht
De heer J.H.C. van Zanen

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectie-jenv.nl

Contactpersoon

communicatie@inspectie-
jenv.nl

Projectnaam

Validaties evaluaties
schietincident Utrecht

Ons kenmerk

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 25 oktober 2019
Onderwerp Validatie Leerevaluatie schietincident Utrecht

Geachte heer Van Zanen,

Op 18 maart 2019 doet zich een ernstig schietincident voor in een tram op het 24 Oktoberplein in Utrecht.¹ Er vallen vier dodelijke slachtoffers en meerdere mensen raken gewond. De verdachte Gökmen T. ontkomt aanvankelijk, maar wordt later op de dag aangehouden. Het schietincident heeft een grote maatschappelijke impact. Niet alleen in Utrecht, maar in heel het land.

Het schietincident is aanleiding tot grootschalige inzet van hulpdiensten en de inrichting van de daarbij passende commandostructuur. In Utrecht schaaft de lokale crisisorganisatie op. Naar aanleiding van het schietincident heeft u met partners, verenigd in een stuurgroep, een interne evaluatie laten uitvoeren naar het functioneren van de lokale crisisorganisatie.² De stuurgroep heeft het COT³ opdracht gegeven een evaluatie uit te voeren die gericht is op leren. In deze brief informeer ik u over de uitkomsten van de validatie door de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: de Inspectie) van de leerevaluatie 'Een Stad in Stilte. Schietincident 18 maart Utrecht' door het COT.

Doelstelling

De Inspectie wil het lerend vermogen van de organisaties waarop zij toezicht houdt bevorderen. In dat kader stimuleert de Inspectie deze organisaties om bij incidenten of oefeningen eigen onderzoeken en evaluaties uit te voeren, en tracht het de kwaliteit hiervan te verhogen. Met de validatie doet de Inspectie een uitspraak over de betrouwbaarheid van de resultaten van intern onderzoek. Ook wil de Inspectie lessen trekken uit de totale aanpak van het schietincident in Utrecht. De verschillende interne evaluaties zijn hiervoor input.

Gelet op het doel van de validatie, hanteert de Inspectie de volgende probleemstelling:

Wat is de betrouwbaarheid van de leerevaluatie van het optreden van de lokale crisisorganisatie in Utrecht?

¹ De Inspectie spreekt in deze situatie niet over terrorisme, omdat het aan de strafrechter is voorbehouden om deze kwalificatie al dan niet te geven.

² Kamerbrief 28684-554. 21 maart 2019.

³ Het COT is het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement.

Werkwijze

De validatie door de Inspectie is opgebouwd uit een aantal onderdelen. Allereerst beoordeelde de Inspectie de onderzoeksopzet van uw leerevaluatie. Tijdens de dataverzameling was de Inspectie aanwezig bij één van de lessensessies om op die manier inzicht te krijgen in hoe zo'n sessie in de praktijk verliep. In deze lessensessie kwamen de direct betrokken overheidsorganisaties van de crisisorganisatie samen om uitdagingen en successen in de aanpak van de crisis te delen. Naar aanleiding van het conceptrapport van de leerevaluatie heeft de Inspectie een aantal verduidelijkingsvragen gesteld. Deze zagen toe op specifieke bevindingen die nog niet geheel duidelijk waren voor de Inspectie. Daarnaast heeft de Inspectie inzage gehad in de onderliggende stukken. De vragen van de Inspectie hebben op punten geleid tot aanpassingen en een definitief rapport. De Inspectie valideert het definitieve rapport.

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**
Inspectie JenV

Datum
25 oktober 2019

Ons kenmerk
2730904

Beoordeling rapportage

De Inspectie beoordeelt de rapportage van de (leer)evaluatie op vier punten:

- Biedt de rapportage voldoende inzicht in de wijze waarop de onderzoeksmethoden zijn ingezet?
- Geeft de rapportage antwoord op de gestelde onderzoeksvragen dan wel geformuleerde onderzoeksthema's?
- Volgen de conclusies logisch uit de bevindingen?
- Volgen de aanbevelingen/lessen logisch uit de conclusies?

Inzet onderzoeksmethoden

- In Hoofdstuk 2 (Aanpak Leerevaluatie) zet men helder uiteen welke onderzoeksmethoden zijn ingezet, welke documenten zijn onderzocht, met welke functionarissen is gesproken en welke organisaties betrokken waren bij de leerevaluatie.
- Voor de leerevaluatie zijn interviews gehouden met sleutelfunctionarissen uit de crisisorganisatie. Vanwege de privacy gevoeligheid van gespreksverslagen en de nadruk op het creëren van een veilige omgeving voor respondenten, zijn de interviews op verzoek van de opdrachtgever (de stuurgroep onder uw voorzitterschap) niet in interviewverslagen vastgelegd. Alle opbrengsten van de interviews zijn verwerkt in een werkdocument.
- De betrokkenheid van een COT-adviseur tijdens het incident is duidelijk beschreven. Hoewel niet opgenomen in de rapportage is bij de Inspectie bekend hoe de objectiviteit van de rapportage is geborgd. Zo heeft de projectleider van het onderzoek zelf direct contact gehad met de opdrachtgever (de stuurgroep) en is de betreffende adviseur geïnterviewd voor de evaluatie en als zodanig opgenomen in bijlage 2. Er zijn geen aanwijzingen voor ongeoorloofde betrokkenheid bij de inhoud van de leerevaluatie.

Beantwoording onderzoeksvragen/thema's

- De leerevaluatie richtte zich op het destilleren van leerpunten in de multidisciplinaire crisisrespons en op de raakvlakken met partners. De leerevaluatie focust daarbij op een aantal thema's. Per thema gaat het onderzoeksteam in op de uitdaging, de wijze van handelen (op hoofdlijnen), wat het effect daarvan was, en wat de leerpunten zijn. In de rapportage zijn de uitdagingen en hoe gehandeld is goed beschreven. De effecten van het optreden en de leerpunten zijn echter niet bij ieder thema duidelijk beschreven.
- Op twee onderdelen mist de Inspectie diepgang. Zo is niet uitgezocht waarom externe organisaties geen contact konden krijgen met de crisisorganisatie. Ook mist de Inspectie een aantal sleutelbesluiten rondom de aanhouding van de verdachte, zoals het besluit tot aanhouding over te gaan. Dit besluit zou in de driehoek genomen moeten zijn.

Conclusies volgen uit bevindingen

- In de rapportage is helder op welke bevindingen de conclusies zijn gebaseerd.
- Op een enkel punt is dat echter nog niet het geval. Het voornaamste voorbeeld hiervan is de kwalificatie van de alarmering als 'snel'. Dit is gebaseerd op het feit dat betrokken crisisfunctionarissen de alarmering als snel hebben ervaren. Het blijft echter onduidelijk *waarom* zij dit snel vonden. De Inspectie mist hier de reflectie of deze kwalificatie terecht is.

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**
Inspectie JenV

Datum
25 oktober 2019

Ons kenmerk
2730904

Aanbevelingen/lessen volgen uit conclusies

- In de leerevaluatie staan de ervaringen van de crisisfunctionarissen centraal. De bevindingen en dus ook de conclusies en leerpunten zijn gebaseerd op hoe betrokken crisisfunctionarissen de dag hebben ervaren. Dit draagt volgens de Inspectie wel het risico met zich mee dat knelpunten onterecht niet aan de orde komen in de evaluatie als zij niet als zodanig zijn ervaren.
- Zoals eerder in deze brief vermeld is voor de Inspectie het onderscheid tussen een gehanteerde handelwijze tijdens het optreden, het effect daarvan en vervolgens het leerpunt niet altijd duidelijk. Leerpunten zijn daardoor niet altijd expliciet benoemd of komen niet expliciet naar voren uit de lopende tekst. De leerpunten die genoemd worden zijn te volgen maar de Inspectie meent dat er meer leerpunten te benoemen zijn.
- Het leerpunt ten aanzien van de planvorming omtrent opschaling bij terrorisme is voor de Inspectie niet navolgbaar. Geconstateerd wordt dat pas laat in de crisisstructuur zoals beschreven in de planvorming is gewerkt. De Inspectie mist de onderbouwing waarom de oplossing voor dit knelpunt is gelegen in het flexibel hanteren van de planvorming.

Conclusie

Op basis van de vier criteria concludeert de Inspectie dat uw leerevaluatie betrouwbaar is. Zoals hierboven aangegeven is de wijze van totstandkoming van de rapportage inzichtelijk. In de rapportage komen de thema's uitvoerig aan de orde. De rapportage biedt voldoende aanknopingspunten voor Veiligheidsregio Utrecht en de betrokken partners om hun voorbereiding verder te verbeteren. De in de rapportage genoemde verbeterpunten zijn navolgbaar en gebaseerd op feitelijke bevindingen.

De Inspectie maakt wel de kanttekening dat de gehanteerde methodiek tot blinde vlekken kan leiden. Het zwaartepunt van de leerevaluatie ligt namelijk bij de ervaringen van de betrokken functionarissen. Zonder afbreuk te doen aan de waarde hiervan, meent de Inspectie dat hierdoor de mogelijkheid ontstaat dat lessen niet aan de orde komen omdat betrokken functionarissen het niet zo ervaren hebben. Een reflectie op de feitelijke gebeurtenissen is nodig. De Inspectie meent dus dat de in de rapportage genoemde lessen betrouwbaar zijn en tot verbetering kunnen leiden, maar acht het mogelijk dat er meer lessen uit het optreden van de lokale crisisorganisatie te halen zijn.

Vervolg

De Inspectie stuurt deze brief ter informatie ook aan de minister van Justitie en Veiligheid. Indien u wenst, kan de Inspectie deze brief binnen twee weken na ontvangst aan u toelichten.

Ik verzoek u bij de Inspectie aan te geven hoe u met de opbrengsten van de leerevaluatie omgaat. Ik verzoek u dit schriftelijk te doen vóór vrijdag 24 januari 2020.

Hoogachtend,

J.G. Bos
Inspecteur-Generaal Inspectie Justitie en Veiligheid

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**
Inspectie JenV

Datum
25 oktober 2019

Ons kenmerk
2730904